

POCHWAŁA (96) *sb f*

o oraz końcowe a jasne, pierwsze a pochylone.

sg *N* pochwała (15). ◇ *G* pochwały (29). ◇ *D* pochwałę (2). ◇ *A* pochwałę (24). ◇ *I* pochwałą (19).
◇ *L* pochwałę (1). ◇ *V* pochwało (1). ◇ *pl N* pochwały (1). ◇ *G* pochwał (2). ◇ *A* pochwały (2).

Sł stp: pochwała, pofała, *Cn s.v.* pochwał, *Linde XVII w.* (z *Cn*).

1. *Pochwalenie, wyrażenie uznania; comprobatio Calep, Cn; gloria, laus Modrz; elogium Calep; applausus, approbatio, collaudatio Cn* (45) : Bo [...] niedbać o to co kto o niem rozumie/ nietylko iest chłubliwego rzecz/ ale y rospuŃtnego. Páweł teź chce/ áby Biskup miał dobre świadectwo/ y od onych ktorzi z nim niedźierzą/ á to co inźzego iest iedno pochwałá? *ModrzBaz* 59, 58v; *Calep* 229b, 357a.

pochwała kogo, czego (2): *ModrzBazBud* π6v; Pan Iezuf [...] chwalić dobre będzie (*marg*) dobrych pochwałá (-) przed Anyoły *SkarKaz* 6b.

pochwała od kogo (9): *BibRadz* *2; *GórnDworz* Z8, Aa4; Ci żadnym łpofobem od ludzi bącznych w they mierze pochwały mieć nie mogą *Phil N*, S4; *OrzJan* 66; *WujNT przedm* 9; *CzahTr* F2v; Kiedy się tak mężátko po Polku wstroiłz/ A takich ná tym świecie dziwow ty nie broiłz/ Láfkę Bożą otrzymałz/ pochwałę od ludzi *ZbylPrzyg* B2.

pochwała za co (2): á wśákoż y zá tho łá [*biaległowy*] godne wielkiey pochwały *GórnDworz* Aav, X6v.

pochwała w czym [= zo co] (1): ábowiem kiedy w.m. nie zaźrzác ławy nikomu/ áni wymuiąc/ tego czo iesth czyie włafne/ á wczym pochwały godzien/ powiesz j wyłowisz białychgłow vczyunki/ á łprawy ławne/ wiele fie ich thym popráwi. *GórnDworz* Z4.

pochwała czyja [= kto chwali] [*w tym: ai poss* (2), *G sb* (1), „*cudza*” (1)] (4): iefli pochwałá y świadectwo dobrych/ á mądrych ludzi przyłtápi do vczyunku náłzego/ tedy tym nietrzebá gárdzić *ModrzBaz* 59; cudzey pochwały niech ten oczekawa/ ktory vcźciwie á dobrze fie łpráwuie *Phil* M3; Albo my do łpólného łkárbu/ gdzie życzliwa Ludzka pochwałá/ y głos łopolity wzywa *KochPieś* 2; *SarnStat* *3v.

W przeciwstawieniach: »pochwała ... przygana (2), gańba, karanie« (4): bo częłtokroć człowiek chcąc ominąc ieden doł/ wpádnie w drugi/ á miałto pochwały/ przygánę odniefie. *GórnDworz* N6; Otóż cokolwiek iest/ bądź pochwały/ bądź gáńby godné/ bez okrzyku przedsię/ pod Imięniem W.M. mych M. Pánów/ Oyczyźnie łwéy dáruię *JanNKar* A4; *SkarKaz* 206b; *CiekPotrSzym*)?(3v.

W charakterystycznych połączeniach: *cudza pochwała, od ludzi (udzka, ludzi)* (8), *powinna, wielka (nie mniejsza)* (6), *życzliwa; pochwała dobrych; pełny pochwały*.

Zwroty: »pochwałę da(wa)ć; pochwała się daje« = *laudem tribuere Modrz* (2;1): niemożemy wyćiągác frogości przeciw łzkodnikom: á nie łtáramy się ábyłmy powinna pochwałę dáli dobrze czyniáncym. *ModrzBaz* 144; *SkarKaz* 206b; *CiekPotrSzym*)?(3v.

»pochwałę odnieść (*a.* odnosić), otrzymać« [*szyk zmienny*] (4;1): Anáxágorás Philozof/ teź łtąd pochwałę odnośi/ że łkromnie zniolł łmierć łyná łwoiego *Phil* N2, S4; *WysKaz*)?(3; *CzahTr* F2v; *ZbylPrzyg* B2.

»zasługiwać (a. zasłużyć) pochwałę« (2): *Phil* Q3; Ieslim przyiacielowi fwemu co dobrego Vczynił, y o rzeczách iego wiernie rádźił. Nie baczę żebym prze to záluzzył pochwałę *CiekPotr* 84.

Wyrażenie: »pochwały godzien (godny)« [szyk 11:3] (14): *BibRadz* *2; A przeto káždemu iest fmiech luby/ y ten pochwały godzien/ kto go ná czás/ y dobrym kítałtem wkrześć vmie. *GórnDworz* O2v, X6v, Z4, Z8, Aav, L13; a przetoż co v nich cudnego widzę/ to łzpeca; co vcźciwego/ to plugáwią: co pochwały godnego [*laudanda*]/ to gánia/ á wšytko ná źle wykłádaiąc/ ábo iáwnie fromocą/ ábo iesli niemogą/ we źle mnimánie przywodzą. *ModrzBaz* 56v; *ActReg* 47; *Phil* H2, O3; *JanNKar* A4; *WujNT* 293; nie mniéy porządek/ zgodá/ y *melodia* praw/ godna iest pochwały ludzkiéy. *SarnStat* *3v.

Szeregi: »pochwała i błogosławieństwo« (1): Byłaby to wielka poćiechá moiá/ mowić do ciebie one słowá pochwały y błogofławieńftwá pełne *PowodPr* 4.

»cześć a pochwała« (1): á co może być gániebnieyšzego/ iáko kłamliwą gębą złupić pocźciwą białągłowę z dobrej sławy [...]? ielzczę zá iáką przyczyną/ zá thą/ kthora by iey tym wietřzą ielzczę cześć/ á pochwałę od ludzi przynieść miáła *GórnDworz* Aa4.

»pochwała i podwyższenie« (1): Świeccy krolowie gdy od siebie vrzędy štáwią/ dáia im moc ná zaplátę dobrym y złym/ áby ładząc kto czego godzien/ dobrym pochwałę y podwyżłzenie/ á złym karánie dawáli. *SkarKaz* 206b.

»pochwała i (a) podziwienie« [szyk 1:1] (2): Což zálię ielth wietřzego do podziwienia y pochwały/ iáko miłość Oyczyzny nád fámeo siebie miłość przekłádác? *Phil* I4, O3.

»sława i pochwała« (1): A kthorych zdánia y rády dobry koniec y pożytheczny mieć będą/ niech od ciebie sławę y pochwałę odniofą. *Phil* S4.

»pochwała i zalecenie« (1): v wšyftkich dobrych wielkąš pochwałę y zalecenie słufźnie odniofła. Boš w tjm nietylko vcźynek miłosierny/ ieden z siedmi vcźyniła [...] *WysKaz*)(3).

Wyrażenia przyimkowe: »ku pochwale« (1): Opułzczam ine/ iako Ianá Lángá Słężaká człowieká vcźonego/ y Iákobá Herteliuía: ktorzi też nieco ku pochwale Friczá y iego ksiąg piáli. *ModrzBazBud* π6v.

»z pochwałą« (2): A štąd ná przykład [*Penelopa*] wšytkim cnotliwym pániám ná świecie iest daná/ o ktorych Homerus łzyroko z wielką pochwałą piłze *BielKron* 25v; *OrzJan* 66.

a. *Tekst pochwalny* (4) : Ono lepak zgoła niema być chwalono/ żeby do piánia tákich oráciy/ miano náśládowác owych pochwał [*exemplum a panegyricis summendum esse*]/ ktore przy wielkiem wšzelákich ludzi zgromádzieniu/ ná wychwalánie iákiey ofoby czynią. *ModrzBaz* 61v, 61v.

pochwała kogo od kogo (1): *ModrzBazBud* π5 cf »pochwała a zalecanie«.

pochwała czyja o kim, o czym (1): *ModrzBazBud* π6 cf *W połączeniu szeregowym*.

W połączeniu szeregowym (1): Te są zálécánia/ pochwały á świadectwá zacnego mężá Iuftinianá o náłzem Friczu y o iego księgách *ModrzBazBud* π6.

Szereg: »pochwała a zalecanie« (1): Ale iuž tych pochwał/ á zálécánia náłzego Friczá/ od zacnych/ á (co dziwnieyřza) od pořtronnych ludzi w ięzyku Láćinłkim (w kтым oni piáli) słuchaymy. *ModrzBazBud* π5. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

2. *Sława, rozgłos* (22) : á co inźzego ieft pochwałá [*gloria*]/ iedno (iáko *Cicero* powieda) zgodne dobrych wychwalane [!] *ModrzBaz* 58v; *Phil* M2.

pochwała czego (1): y one niewiáfty ktore po śmierći tákimże kofztem ciáło Zbáwicielá náfzego wczćić chćiáły: wielką máią w Ewángeliey/ miłości y czći fwey ku vmárłemu dobrodzieiowi y Pánu fwemu/ pochwałę. *SkarKaz* 386a.

pochwała czyja [= *kto jest chwalony*] (1): iż [*Jan Tarnowski*] pochwały y fławy wśzyftkich wielkich Hetmánów onych przed nim dawnych łácono bárzo doźzedł *OrzJan* 65.

W charakterystycznym połączeniu: wielka (nie mniejsza) pochwała (3).

Zwroty: »w pochwałę być [*u kogo*]« (1): Przeto [*Czyżowscy*] w Ruśi w pochwałę fą v wśzyftkich ludzi *PaprPan* Sv.

»pochwały dostać« (1): Nie mnieyfzey pochwały theż doftáł Krol Káftyliyfki ná wfchod fłóncá/ thák iż ná Kubie iego wyfpie fześć miałł zálóżono/ ludzi pokrzcżono/ y dobrym obyczáiom náuczono. *BielKron* 448v.

»pochwałę odnieść (*a. odnosić*)« [*w tym: za co* (1), *w czym (= za co)* (1)] [*szyk zmienny*] (2): *GórnDworz* B; Tákies ná ten czás dáry/ zacny RADZIWILE/ Y pochwałę w dzielności/ y w fwéy odnióftł síle *KochJez* A3.

Szereg: »pochwała i sława« [*szyk 1:1*] (2): á mądreemu záfię to należy/ iżby omyfláł dobre póspolite/ á odnofzác zá pocźciwe fpráwy fławę y pochwałę/ nie sízedł milczkiem s fwiátá *GórnDworz* B; *OrzJan* 65.

Wyrażenie przyimkowe: »z pochwałą« (13): Láta od národzenia Páńskiego 309. GAlleyus y Konftáncyus Cefárze obá Rzymfcy/ z wielką pochwałą pánowáli *BielKron* 154v; *BielSpr* 26; *RejPosWstaw* [143²]v; owi záfię którzy ná nieprzyacielá niegotowi wyfzli/ z wielką pochwałą wprawdzie/ ále ciężką náfzú fzkodá vpádli *OrzJan* 122; Pan Iendrzéy Báthory, wielkiego záwołánia człowiek w Koronie Polfkiéy to Bifkupftwo z wielką pochwałą trzyma *SarnStat* 1139, 306.

~ z *pochwałą czego* (1): Potym [*Joatan*] z wielką pochwałą pámięci vmárł *BielKron* 88.

z *pochwałą czyjá* [= *kto jest sławny*] [*w tym: pron poss* (3), *G sb* (1)] (3): W Wielkich rzeczách á w przewaźnych lud Hifzpañfki niedáwnych czáfow fwiátu wfze^{mv} fie okazał/ s pochwałą niemáłą krolow fwych y s fwoiá/ tákież fpożytkiem fwoim, *BielKron* 445, 253v, 296v.

z *pochwałą czyjá* [= *kto sławi*] (1): Wáfzá Kró. M. ácz ma ozdób innych niemáło fwégo pánowánie/ z wielką pochwałą ludzká. *SarnStat* *3.

W charakterystycznych połączeniach: z lepszą pochwałą, z ludzką (ludzi) (3), *z wielką* (7); *z pochwałą panować, umrzeć, żyć*.

Zwrot: »z pochwałą słynąc« (1): A w historiách záfię fwieckich ábo pogáńfkich wielu fławá y dobre imię áż podziśdzyeń z wielką pochwałą fłynie/ kthorzy tákowá miłóść á powinowáctwo przeciw rodzicom fwoim wfzelkim obyczáiem pokázowáli *RejPosWstaw* [41⁴]v.

Szereg: »z czciá a pochwałą« (1): bo głowá byłá Bábilon/ ktorego Káldei/ Alfryryani/ Medy/ Perfowie/ Azya máła/ y ine kroleftwá pófłufzny były/ ktore Cyrus z wielką czciá á pochwałą fpráwował. *BielKron* 112. ~

a. Pragnienie sławy (1) : Tego czału Erázmus z Roterdanu człowiek wczony w greckim y łacínkiem ięzyku/ piśał Kfkążęciu [!] Sáłkiemu zálecáiąc Luterowe Pisánie/ iż to czyni nie śpochwały iákiey/ nie zlákomftwá (bo niedba ofwiát) áni z hárdości áni w żadnych zbytkoch podeyrzány *BielKron* 195.

3. Chluba, to, za co można być chwalonym; laus PolAnt, Modrz; gloriatio PolAnt, Vulg; gloria Modrz, Vulg (22) : A choć Ewánielion powiedam/ niemálz mnie pochwały. *BudNT* 1.*Cor* 9/16, 2.*Cor* 11/17; Zdráde/ ofzukánie/ zbytnie pićie/ obzárftwo/ wżeteczeńftwá/ y wżeláką niemierność zá pochwałę łobie mamy. *ModrzBaz* 56, 58v; *Phil M*; *WujNT* 572 *marg*.

pochwała z kogo, z czego (3): Wielkie mam bezpieczeńftwo do was/ wielką pochwałę zwas *BudNT* 2.*Cor* 7/3[4]; kto bowiem łámego łiebie chwali/ kto s śpraw łwoich iákichkolwiek pochwałę czyni/ podobny bywa owemu Rycerzowi/ ktory łie z męłthwá łwego zwykł chełpić/ áno od niego dálekim łełft/ y do połmiewífká ludzkiego zwykł przychodzić. *Phil M3*; *WujNT* 2.*Cor* 7/4.

pochwała czyja [w tym: pron poss (7), G pron (2)] (9): SPiewayćie Iehowie pieśń nową/ pochwałá łiego w gromádzie pobożnych. *BudBib Ps* 149/1; *BudNT* 1.*Cor* 5/7[6]; Pochwałá náłza tá łełft łwiádectwo łumnienia náłzego. *ModrzBaz* 58v; *WujNT* 1.*Cor* 9/15, 15/31, 2.*Cor* 1/12, 14; łeden táki ná łwiećie: łeden téż pochwały wżytkich bierze, łoseph czyłtości pánieńłkiéy. *GosłCast* 6. *Cf* »dla pochwały«.

W charakterystycznych połączeniach: niecudna pochwała, wielka (4); pochwałę wyniszczyć.

Szereg: »cnota a pochwała« (1): Nápomina téż wżytkich/ áby o tem myłłili/ co do cnoty á do pochwały náłży [*quae virtutis sunt et quae laudis*]. *ModrzBaz* 59.

Wyrażenia przyimkowe: »dla pochwały [czyjej]« (1): Káždy dzień vmieram prze wáłzę pochwałę (*marg*) dla pochwały wáłzey. (–) [*per vestram gloriam*] bráćia/ ktorą mam w Chriłtułie Iełułie Pánie náłzym. *WujNT* 1.*Cor* 15/31.

»ku pochvale [komu]« (1): Między ktoremi łwiećicie iako łwiece tego łwiatá/ łłowo żywotá podáiące/ ku pochvale mnie [*ad gloriationem mihi*] wdzień Chriłtułow/ że nie ná próżno biezáłem/ áni ná próżno prácowáłem. *BudNT Philipp* 2/16.

a. Człowiek będący czyimś przedmiotem chluby [czyja] (1) : Niedołtápióney godnołci/ Y pánieńłkiéy wzór cudnołci/ Zacnych rodźiców pochwałó *ZawJełft* 44.

b. Zaleta, dobra strona [czyja] (1) : Nie idźie to przedsię zá tym, áby łwego [*języka*] zániedbáć. Ma Łácińłki, Grécki łwoię pochwałę, ma Włółki, ma y Polłki łwoię: káždému wdzielona miárká pewna, ná którój zółtác może. *GosłCast* 5.

4. Cześć religijna (2) :

pochwała kogo (1): Y tákowa przyłięgá/ náłży téż do pochwały Pána Bogá/ iáko łftney prawdy *PowodPr* 47.

pochwała komu (1): *SkarKaz* 353b *cf W przeciwstawieniu.*

W przeciwstawieniu: »pochwała ... pohańbienie« (1): Od łiebie wżytko/ y do łiebie niech łię ná chwałę twoię obraca wżytko. Tobie Pánie pochwałá: á nam pohańbienie twarzy náłzey. *SkarKaz* 353b.

5. Przepych, wspaniałość (2) : byłó połwiáćanie kołciólá z wielką á niewymowną pochwałá á wczćiwołciá y nákládem tákież ofiárámi *BielKron* 77.

W przen [czyja] (1) : Błogo tobie Izráelu/ kto podobny tobie o ludu zbawiony przez Iehowę tarczą pomocy twej/ y mieczem pochwały twej [*gladius excellentiae tuae*] *BudBib Deut 33/29*.

6. Aprobata (2) :

Wyrażenie przyimkowe: »z pochwałą [*czyjq; w tym: ai poss (1), G sb (1)*]« (2): y owłzem z wielkimi dzięki, wdzięcznością, y pochwałą ludzką to [*statut*] odemnie, ták ná léymikoch, iáko y ná Wálnym Séymie przyjęto. *SarnStat *7v, 70 marg.*

*** Bez wystarczającego kontekstu (1) : Collaudatio – Pochwała, pochwał. *Calep 214a.*

Synonimy: **1.** uznanie; **2.** sława; **3.** chluba, pocziwość; **4.** cześć, pocziwość, uwielbienie; **5.** pompa, przepych, wspaniałość; **6.** aprobacyja, potwierdzenie.

Cf **POCHWALENIE, POCHWAŁ**

MP